

Om disko og retro

Disko er en musikform (og en subkultur) der opstod i starten af 1970'erne i de amerikanske storbyer New York og Philadelphia. Disco var dansemusik, og musikken blev spillet på diskoteker hvor dans var i centrum, og hvor musikken typisk blev afspillet af en DJ (discjockey) fra en mixerpult med 2 pladespillere og en mikrofon, således at musikken kunne spilles i et konstant flow med DJ'en der spækkede ind over. Præcis dette udstyr blev få år efter fundamentet i den nye sorte musikform (og endnu engang: subkultur): hiphop og rap.

Diskomusikken byggede på mange måder videre på soulmusikken og i særdeleshed soulens rytmiske kompleksitet og fokus på groovet – som det ses hos fx James Brown. Men hvor Brown kan være udfordrende at lytte til rytmisk, er diskoen næsten altid "smooth" og lettilgængelig, først og fremmest på grund af den fremtrædende stortromme på alle 4 slag. De modrytmiske lag vil typisk ligge højere i arrangementet, fx i guitar og blæs – og ofte være præget af korte ostinater. Underdelingsniveauet er helt overvejende 16.-dele, og 16.-delsclaver er udbredte. I modsætning til den ret begrænsede harmonik hos Brown og i den senere funk, er disco som regel funktionsharmonisk. Endelig har disko næsten altid strygere og blæsere (vel at mærke rigtige instrumenter).

Gloria Gaynors "I Will Survive" fra 1978 indeholder mange af de typiske disko-elementer: kraftigt markerede pulslag i stor- og lilletromme, det konsekvente hihat-løft på offbeatet, et basostinat, et blæserostinat og strygere der tilfører velyd og "smoothness".

<https://youtu.be/ARt9HV9T0w8?t=35>

I Will Survive

Gloria Gaynor 1978
Musik & tekst Freddie Perren & Dino Fekakis

♩ = 115

Am Dm7 G Cmaj7

Solist
Go on now go! Walk out the door Just turn ar-ound now, 'cause you're not wel-come an-y - more.

Stryg.

Blæs.

Gui.

Bas.

Tr.

Fmaj7 Hm7b5 Esus4 E7

Solist
Weren't you the one who tried to hurt me with good - bye, did you think I'd crum-ble? Did you think I'd lay down and die? Oh, no not

Et andet eksempel på et typisk disko-basostinat er Chics "Good Times":

<https://youtu.be/Er9xGRolrT4?t=15>

Good Times

Chic 1979

Musik & tekst: Bernhard Edwards & Nile Rodgers

♩ = 110

Good times. These are the good times. Leave your care be-hind

Som det ses, er det ikke altid at der ligger en stortromme på alle 4 – til gengæld er afterbeatet her markeret med både lilletrumme og handclap. Ligesom i gospel kan klappet ses som en markør for fællesskabet – det kan siges at invitere lytteren med i fællesskabet og dansen.¹ Endelig peger teksten på diskomusikkens eskapistiske funktion; på diskoteket lukkes omverdenen ude, og musikken, dansen og kroppen (og stofferne) fejres.

I begyndelsen af 1970'erne er disko overvejende en sort musikform. Efterhånden som disko bliver mainstream – fx kraftigt boostet af filmen "Saturday Night Fever" fra 1977 er det i ligeså høj grad en hvid og europæisk musikform, fx med Bee Gees og Abba. Diskoen dør ud omkring 1980, men kommer til at have en vis indflydelse på de efterfølgende elektronisk prægede dansemusikformer, fx house og EDM – fx i opbygningen af groovet. Det typiske dance-beat som ses herunder har fx tydelige rødder i diskoen:

De senere par år har en del kunstnere bevidst arbejdet med diskotræk i deres musik, fx Doja Cat, K-popgruppen BTS og Dua Lipa. Andre har dyrket 80'ermusik, fx The Weeknd, hvis "Blinding Lights" (2020) trækker skamløst på Aha's "Take On Me" fra 1984. Dette kan ses som udtryk for popmusikkens insisterende dyrkelse af retrotræk – som ikke bare angår disko og 80'ermusik, men næsten alle fortidige stilarter.

Retro

Den britiske musikkritiker Samuel Reynolds formulerede i "Retromania" (2011) en bidende kritik af 00'ernes musiks konstante genbrug af tidligere genrer og stilarter, fx:

"In the 2000s the pop present became ever more crowded out by the past, whether in the form of archived memories of yesteryear or retro-rock leeching on ancient styles. Instead of being about itself, the 2000s has been about every other previous decade happening again all at once: a simultaneity of pop time that abolishes history while nibbling away at the present's own sense of itself as an era with a distinct identity and feel."²

¹ <https://thestarryeye.typepad.com/gay/2014/01/best-songs-with-hand-claps.html>

² Samuel Reynolds: Retromania – Pop Culture's Addiction to its Own Past (2011), s. x-xi

Han kritiserer fx mainstreamkunstnere som White Stripes, Adele, Amy Whinehouse mfl. for at blot at kopiere ældre stilarter i stedet for at reelt skabe noget andet og nyt.

Samme tendens ser han hos både musikere og fans af indie, fx Bon Iver, der kunne tilhøre:

“hipsterland, pop’s equivalent to highbrow. The very people who you would once have expected to produce (as artists) or champion (as consumers) the non-traditional and the groundbreaking — that’s the group who are most addicted to the past. In demographic terms, it’s the exact same cutting-edge class, but instead of being pioneers and innovators, they’ve switched roles to become curators and archivists. The avant-garde is now an arrière-garde.”³

Omvendt ser Reynolds også at mange af de nyskabende musikformer som hiphop og elektronisk musik per definition forholder sig til fortiden. Om bla. Burial skriver han:

"This time the point is not so much that the artists in question sound like earlier bands but that their music is in dialogue with earlier music."⁴

Overfor Reynolds kritik kunne man pege på at udover popmusik altid har et behov for at være ny og anderledes, er dyrkelse af fortid og nostalgi også et centralt element i pop. Neil Tennant fra Pet Shop Boys har udtalt at popmusiks måske allervæsentligste funktion er at skabe erindringer og at vedligeholde minder. Dette falder godt i tråd med det en del musikpsykologer har peget på, nemlig at musik formidler ”minder om en selv” – fra situationer man tidligere har hørt musik.

Dette kunne man måske videreføre til at man i god retro-pop både møder ny musik og gammel musik, både aktiverer erindringer og møder et nu.

³ Samuel Reynolds: *Retromania – Pop Culture's Addiction to its Own Past* (2011), s. xx

⁴ *Ibid* s. xxi